

DS 2024:10 Betänkandet Stärkt skydd för vissa förtroendevalda och en tydligare intern kontroll i kommuner och regioner

Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällsfrågors yttrande utgår från regeringens mål att alla ungdomar ska ha goda levnadsvillkor, makt att forma sina liv och inflytande över samhällsutvecklingen samt från regeringens mål att förbättra villkoren för det civila samhället.

Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällsfrågor välkomnar en tydligare ansvarsreglering kopplat till att förebygga ohälsa eller olycksfall till följd av hot och våld, men menar att förslaget bör omfatta alla förtroendevalda politiker.

Förslaget om en skyldighet att förebygga ohälsa eller olycksfall till följd av hot och våld

I BRÅ:s ”Politikernas trygghetsundersökning” (2023) uppger 44 procent av unga förtroendevalda under 29 år att de har utsatts för hot, trakasserier och våld under 2022, samt att kvinnor utsätts i högre utsträckning än män (31 procent jämfört med 28,3 procent).

I MUCFs rapport ”Ungas inflytande och delaktighet - Ung Idag” (2024) framgår att unga är underrepresenterade bland förtroendevalda i både kommun- och regionfullmäktige och i riksdagen, att andelen unga förtroendevalda har minskat sedan 2014, samt att tjejer är mer underrepresenterade än killar. I MUCFs rapport ”Fokus 21 – Vilja att förändra” (2022) framgår att få unga, även bland samhällsintresserade, ser partipolitiskt engagemang som en attraktiv kanal för sitt engagemang. Ungdomars minskade engagemang i partipolitiken kan ha flera bakomliggande förklaringar men en av flera orsaker som uppges är att partipolitiken upplevs som en konfliktfylld arena med ett hårt och polariserat debattklimat.

Vi kan konstatera att utvecklingen, med ett allt hårdare debattklimat och en ökning av hat, trakasserier och hot, sammanfaller med en minskning av andelen unga förtroendevalda. Vi vet också att unga som är engagerade inom politiken och innehar förtroendeuppdrag

ofta tillhör de 96 procent av förtroendevalda i kommunerna och de 93 procent av förtroendevalda i regionerna som är fritidspolitiker. Det vill säga de förtroendevalda som inte omfattas av förslaget om ett stärkt skydd för vissa förtroendevalda. MUCF är positiv till en tydligare ansvarsreglering kopplat till förtroendevaldas utsatthet för hot och våld men menar att insatserna bör omfatta alla förtroendevalda, så att även unga förtroendevalda som tillhör en väldigt utsatt grupp, får det stöd och skydd de är i behov av.

MUCF saknar också en analys av, och förslag till, insatser som stärker förtroendevaldas förutsättningar att hantera det demokratiska samtalet. I BRÅ:s ”Politikernas trygghetsundersökning” (2023) framgår att 16,5 procent av förtroendevalda som utsätts uppger att de har utsatts av en annan förtroendevald. Förtroendevalda behöver både skyddas från hot, trakasserier och våld, samtidigt som de behöver ta ett eget ansvar för att deras uttalanden inte bidrar till en hatisk retorik som kan medföra att andra politiker och/eller andra grupper i samhället såsom till exempel unga eller företrädare för civilsamhället blir utsatta.

MUCF skulle därför välkomna att förslaget som berör åtgärder kopplade till hot, trakasserier och våld även inkluderar utbildningsinsatser och stöd som ger förtroendevalda vägledning och verktyg i hur de själva kan bidra till en öppen, respektfull och demokratisk samhällsdebatt.

Om förslaget får ett bredare anslag kopplat till det demokratiska samtalet och omfattar alla förtroendevalda, kan ansvarsregleringen i större omfattning bidra till en positiv utveckling för demokratin givet att det kan få en positiv inverkan på det demokratiska samtalet, bidra till att fler unga engagerar sig inom politiken och att färre unga och andra förtroendevalda hoppar av sina förtroendeuppdrag i förtid. Det finns kommuner som redan nu arbetar på detta sätt, med ett brett anslag, vilka bör kunna utgöra modell för hur insatserna kan utformas.

Enligt MUCFs kunskap så inleder de flesta sin politiska bana med att vara fritidspolitiker för att senare ta uppdrag som heltidspolitiker. MUCF anser därför att det är viktigt att utredningens förslag omfattar alla förtroendevalda politiker. MUCF har inga synpunkter på betänkandets förslag som handlar om att den interna kontrollen ska förebygga fel och oegentligheter.

I detta ärende har generaldirektör Lena Nyberg beslutat. Utvecklingsledare Lina Jakobsson har varit föredragande. Remissamordnare Kenneth Condrup har deltagit i den slutliga beredningen av ärendet.

Lena Nyberg
generaldirektör

Lina Jakobsson
Utvecklingsledare